

دختران غزه و عزمشان برای ادامه‌ی تحصیل

دریل چن ولورا بوشناک

دختران ساکن غزه باید جریان طولانی و بسیار دشواری را پشت سر بگذارند تا بتوانند تحصیلات عالی‌شان را در دانشگاه‌های خارجی دنبال کنند، که این هم البته برای جامعه‌ی محافظه‌کار فلسطینی موضوع بحث برانگیزی است. داستان زندگی و تلاش چهار نفر از این زنان را در ادامه می‌خوانید.

لورا بوشناک، عکاس خبری فلسطینی‌ای که در کویت بزرگ شده است، می‌گوید: «برای من دو تا از مهم‌ترین حقوق بشر عبارت‌اند از حق تحصیل و حق سفر. حالا محرومیت از هردوی این‌ها را تصور کنید.» این شرایطی است که بسیاری از کسانی که در غزه زندگی می‌کنند به واسطه‌ی محدودیت ظرفیت دانشگاه‌ها با آن مواجه هستند. این عکس‌ها از زنان ساکن در نوار غزه، که در بهار سال ۲۰۱۶ گرفته شده‌اند، از آخرین بخش‌های پروژه‌ی «من می‌نویسم و می‌خوانم» بوشناک هستند، و تمرکز آن‌ها روی زنان و دخترانی است که می‌کوشند با ادامه‌ی تحصیل، شرایط زندگی‌شان را بهبود بخشند. اما خواست زنان غزه برای ادامه دادن به تحصیل‌شان، به دلیل مسدود شدن مرزهای غزه از سوی اسرائیل و مصر، به بن‌بست خورده است.

در نتیجه، سفر به خارج از این منطقه برای ادامه‌ی تحصیل نیاز به اجازه‌ی خروج دارد، و این عده که امید دارند روزی دانشجو شوند باید ماه‌ها و گاهی سال‌ها منتظر بمانند، و تازه آن وقت جواب رد تقاضای‌شان را می‌گیرند. به رغم همه‌ی موانع و شکست‌ها، بوشناک که از همراهان همایش‌های تد است می‌گوید: «تنها چیزی که در داستان‌های غزه به گوش‌ام می‌خورد امید است. این‌ها حرف‌شان صریح است، جواب نه را قبول نمی‌کنند و می‌دانند که سیستم باید تغییر کند.»

جایی شلوغ برای یادگیری

غزه موطن دو میلیون انسان است، جمعیتی که به سرعت در حال افزایش است. مدارس دو نوبته کار می‌کنند، کلاس‌ها بزرگ هستند و چهل تا پنجاه دانش‌آموز در هر کدام‌شان می‌نشینند. سازمان ملل، که مدارس منطقه را اداره می‌کند، پیش‌بینی کرده است که تا سال ۲۰۲۰ چیزی حدود ۴۴۰ مدرسه‌ی دیگر لازم خواهد بود تا جواب‌گوی رشد جمعیت باشد. با وجود جمعیت فراوان، نرخ باسوادی در غزه بالا است: ۹۳ درصد زنان و ۹۸ درصد مردان.

جایی برای زندگی

غزه تنها حدود ۴۰ کیلومتر طول و ۹/۹ کیلومتر عرض دارد و ساحل آن گردشگاه محبوب اهالی است. غزه از یک طرف محدود به دریای مدیترانه و از جانب دیگر هم مرز اسرائیل و مصر است. در سال ۲۰۰۵، اسرائیل از این منطقه عقب‌نشینی کرد و حدود هفت هزار تن از یهودیان شهرک‌نشین هم نوار غزه را تخلیه کردند. یک سال بعد، گروه نظامی حماس در انتخابات مجلس قانون‌گذاری فلسطین پیروز شد. هنگامی که حماس در غزه قدرت را در دست گرفت، اسرائیل این منطقه را به حال محاصره در آورد، رفت‌وآمد مردم و کالا را محدود کرد، و مصر هم مرزهای جنوبی را بست.

بیان خود از طریق موسیقی

ریم، ۲۶ ساله، در استودیویی در غزه قطعه‌های موسیقی‌ای را ضبط می‌کند که خودش در ساخت‌شان شرکت داشته است. نوازنده‌ی عودی که خودش موسیقی را یاد گرفته و تنها عضو مؤنث گروه است. او اخیراً از جانب دولت حماس از اجرای موسیقی برای عموم منع شده است. او می‌گوید: «غزه محیط محافظه‌کاری دارد و عود هم ساز مردانه‌ای است. برای همین است که کم پیش می‌آید که زنی را در حال نواختن عود ببینی، چون که این کار را بد می‌دانند. همین من را در یاد گرفتن این ساز مصمم‌تر کرد، و مادرم هم همیشه از علاقه‌ی من به موسیقی پشتیبانی کرده است.» او همیشه دل‌اش می‌خواسته که به خارج برود و در رشته‌ی موسیقی تحصیل کند چرا که در غزه مدرسه‌ی موسیقی وجود ندارد. «یک بار برای یک دوره‌ی موسیقی در خارج تقاضا دادم که رد شد. مسئولان آن‌جا گفتند که چون مشخص نیست که آیا من بتوانم برای شرکت در آن دوره غزه را ترک کنم یا نه، ترجیح داده‌اند که جای من را به کس دیگری بدهند.»

وقار اجباری

ریم در تاریکی می‌نشیند و، در بین قطع برق‌های پی‌درپی غزه، تلویزیون تماشا می‌کند (او یک موتور برق کوچک برای برق رساندن به تلویزیون‌اش دارد). او می‌گوید: «ما از هر طرف داریم فشار زیادی را تحمل می‌کنیم. علاوه بر محدودیت سفر، فشار اجتماعی فوق‌العاده‌ای هم روی زنان هست. من فقط وقتی بیرون می‌روم حجاب دارم؛ به خاطر این که از من چنین انتظاری می‌رود. وقتی که غمگین می‌شوم موسیقی می‌زنم. موسیقی زندگی من است.»

قدرت خانواده

اسما، ۲۱ ساله، برای گردش در ساحل غزه به خانوادگی پرجمعیت اش ملحق می شود که شامل شش خواهر و پنج برادر و فرزندان شان است. مادر و پدرش او را زیر فشار گذاشته اند که ازدواج کند و در غزه بماند. او فکر می کند که برای ازدواج کردن خیلی جوان است و می خواهد که اول تحصیلات اش را تکمیل کند. اسما می گوید: «وقتی به پدرم گفتم که می خواهم در خارج درس بخوانم، این طور جواب ام را داد: اگر کسی به خواستگاری ات آمد، می توانی بله را بگویی و با او ازدواج کنی و با همان هم به سفر بروی.»

دعا برای رهایی

اسما از خدا می‌خواهد که رفتن از غزه را برای‌اش آسان کند. بعد از این که موفق به گرفتن پذیرش برای تحصیل در رشته‌ی ادبیات انگلیسی از یکی از دانشگاه‌های آمریکایی شد، بیش از یک سال کوشید تا از طریق یکی از دو گذرگاه رسمی مرزی غزه خارج شود، اما نتوانست مجوزهای لازم برای سفر را بگیرد.

حفظ روحیه

بعد از این که آخرین درخواست اسما برای دریافت مجوز سفر رد شد، او و دوست اش محمد به دنبال پیدا کردن راه حل از طریق وکیلی در مرکز حقوق بشر فلسطین هستند. او می گوید برای مقابله با اضطراب و نگرانی، «مطالعه می کنم، موسیقی گوش می دهم، و وقتم را با دوستان ام می گذرانم. در غزه نمی شود کار زیادی کرد، اما سعی ام را می کنم تا تمام این مشکلات را به منبع یک انرژی مثبت تبدیل کنم تا مشکلات حل شوند.» در اکتبر ۲۰۱۶ اسما توانست از غزه خارج شود. اینک او در آمریکا دارد ادامه ی تحصیل می دهد.

تفریحات جداگانه

اسما و دوست‌اش عبیر در یک کنسرت در غزه، که در آن زنان و مردان جدا از هم هستند، دارند از خودشان عکس می‌گیرند. عبیر روزنامه‌نگاری است که برای **تایمز لندن** و چند نشریه‌ی دیگر کار می‌کند. افراد زیادی او را در شبکه‌های اجتماعی دنبال می‌کنند، جایی که او نظرات انتقادی‌اش را درباره‌ی سیاست و حقوق زنان آزادانه بیان می‌کند. او می‌گوید: «غزه جامعه‌ی محافظه‌کاری دارد، اما به واسطه‌ی حرفه‌ام باید زیاد این طرف و آن طرف بروم و از این بابت مشکلی ندارم.» البته این آزادی محدود به رفت‌وآمدهای داخلی است و برای سفر به سایر کشورها او هم با همان محدودیت‌هایی مواجه است که سایر شهروندان. «۲۰ ساله بودم که بستن مرزها شروع شد، و حالا از آن وقت نه سال می‌گذرد و من هم از سه جنگی که در کم‌تر از شش سال اتفاق افتاده جان سالم به در برده‌ام.»

رویارویی با فرهنگ جامعه

عبیر با سامی ابو وطفة، مدیر کل فعالیت‌های مدنی وزارت فرهنگ، در دفترش در غزه گفت وگو می‌کند. عبیر از او در خصوص افتتاحیه‌ی جشنواره‌ی پنج روزه‌ی فیلم می‌پرسد که چند ساعت به تأخیر افتاد و علت‌اش هم این بود که پلیس وارد سالن شده بود تا مطمئن شود که زنان و مردان از هم جدا نشسته‌اند. عبیر می‌گوید: «من ۲۹ سال سن دارم و هنوز ازدواج نکرده‌ام. به حساب این‌جا برای‌ام دیر شده است. در مورد من، چون که کار می‌کنم و دست‌ام توی جیب خودم است، سخت است که یک مردی پیدا بشود که بتواند رضایت خانواده‌اش را جلب کند تا با من ازدواج کند. در نظر دیگران، من آدمی هستم که نمی‌تواند یک لیوان قهوه درست کند. مردم در مورد من می‌گویند: او ذهن‌اش باز است؛ مثل دختران ما نیست.»

یک چشم انداز جهانی

عبیر صدای سایر زنان هم‌سن و سال خود است و می‌گوید: «دل‌ام می‌خواست به راحتی می‌توانستم به هر کجا خارج از غزه سفر کنم و هر وقت دل‌ام می‌خواست می‌توانستم برگردم.» عبیر موفق به دریافت کمک هزینه‌ی تحصیلی دانشگاهی از خبرگزاری رویترز شده بود، که به او اجازه می‌داد برای یک سال به دانشگاه آکسفورد در بریتانیا برود. او مجبور شد که شش هفته برای گرفتن ویزا در اردن منتظر بماند، و نهایتاً توانست در ماه دسامبر اجازه‌ی سفر به بریتانیا را بگیرد.

آسایش یک مادر

سالی، هجده ساله، در گذرگاه مرزی رفح به همراه مادرش منتظر است تا بلکه نام‌اش را صدا بزنند. او برای تحصیل در رشته‌ی پزشکی از دانشگاهی در آلمان پذیرش گرفته است. روایت آلمان‌اش را هم گرفته بود، اما بعد از این که سه بار درخواست خروج‌اش از طریق اردن رد شد، پدرش اقدام کرد تا بلکه از مرز رفح بتواند برود. امروز وسایل‌اش را برداشته و به همراه پدر و مادر و خواهر و برادرهای‌اش راهی مرز شده و نمی‌داند که آیا موفق به خروج می‌شود یا نه. می‌گوید: «مرز رفح معمولاً فقط چند روز در سال باز می‌شود. خیلی از مردم، ناامید از رفتن، این‌جا جمع می‌شوند. در شبکه‌های اجتماعی خوانده‌ام که این جریان گذر از مرز چه قدر با تحقیر و سختی همراه است.»

دل شکستگی و سپس موفقیت

بعد از این که اسم سالی در اولین فهرست مسافران اعلام نمی‌شود، واکنش او حاکی از ناامیدی است. می‌گوید: «پدر و مادرم می‌خواهند که من بروم. می‌گویند که من این‌جا در غزه آینده‌ای ندارم. اما شاید روزی به این‌جا برگردم و به عنوان یک جراح به مردم کمک کنم.» کمی بعد، در همان روز، بالأخره نام او را خواندند و اجازه یافت که به آن سوی مرز در مصر برود. صبح روز بعد او با یک ماشین ون کوچک به قاهره رفت و با هواپیما به آلمان پرواز کرد. حالا دارد آن‌جا زبان آلمانی یاد می‌گیرد تا بعد از آن تحصیلات‌اش در رشته‌ی پزشکی را آغاز کند.

برگردان: شهاب بیضایی

دریل چن دبیر بخش «ایده‌ها» در قد است، و لورا بوشناک عکاسی فلسطینی و ساکن سارایوو است. آن‌چه خواندید برگردان این نوشته است:

Daryl Chen and Laura Boushnak, 'Gallery: Women in Gaza and their Determined Quest for Higher Education,' *IDEAS.TED.COM*, 28 February 2017.

